

Герасименко М.Д.

викладач,

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г. Шевченка*

МЕТА І ЗМІСТ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ

Серед головних принципів концепції підготовки вчителя іноземної мови (ІМ) є професійна спрямованість навчання. Модель фахівця складається з двох головних частин, а саме: 1) знань та умінь, що формують особистісні якості людини та її світогляд, здатність до безперервної освіти; 2) знань та умінь, потрібних для здійснення конкретної професійної діяльності, а до змісту гуманітарної підготовки студента включаються підготовка до використання надбаних знань, навичок та умінь у майбутній професійній діяльності учителя ІМ [6, с. 5-6].

Під професійно орієнтованим читанням (ПОЧ) майбутніх учителів англійської мови (АМ) ми розуміємо сприйняття та розуміння письмових повідомлень, тематично пов'язаних із фахом, метою якого є отримання, розуміння, оцінка та присвоєння нової, потрібної реципієнту, інформації для її подальшого використання у своїй професійній діяльності.

Згідно чинної Програми з англійської мови для університетів/інститутів [7] та рівнів володіння мовленням, наведених у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти [5], у навчанні читання ІМ можна виділити три етапи – початковий, основний та просунутий, які відповідають I-IV курсам навчання у ВНЗ. Програма з англійської мови для університетів/інститутів висуває вимоги щодо рівня сформованості вмінь читання та вимоги до текстів для читання на кожному курсі, але професійний компонент навчання як такий не виділяється. Згідно цих вимог, вже на кінець третього курсу студенти мають уміти сприймати та розуміти тексти спеціалізованих статей та доповідей – на професійні теми [7].

В Європейському мовному портфелі для філологів, починаючи з рівня B1 виділяються професійно спрямовані уміння для вчителів іноземної мови у чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Так, на рівні B1 (B1проф.) майбутній учитель іноземної мови має розуміє нескладні тексти з лінгвістики, педагогіки та методики викладання, на рівні B2 (B2проф.) розуміти зміст публікацій широкого кола професійних тем, на рівні C1 (C1проф) може розпізнавати різні типи дискурсів. На рівні C2 вже не виділяються детальні вміння розуміти письмові тексти, пов'язані із фахом, оскільки на цьому рівні майбутній учитель повинен розуміти тексти різних жанрів та стилів [4].

Виходячи із вищезазначеного, навчання ПОЧ майбутніх учителів АМ доцільно починати на третьому році навчання. Таке рішення обумовлюється низкою причин. По-перше, студенти ВНЗ третього року

навчання засвоїли всі основні граматичні явища та оволоділи достатнім лексичним мінімумом і здатні читати газетно-журнальні статті [1, с. 151]. По-друге, згідно вимог Програми з англійської мови для університетів/інститутів, саме на кінець третього року навчання студенти мають читати статті та доповіді на професійні теми. По-третє, на третьому курсі майбутні учителі розпочинають вивчення курсу методики навчання ІМ, що значно полегшує процес ПОЧ. По-четверте, протягом перших двох років навчання у мовному ВНЗ у студентів формуються основні навички та уміння різних видів читання, тобто створюється певне підґрунтя для переходу до зрілого читання – спрямованого не на форму, а на зміст, тобто, до ПОЧ. Також студенти починають вести активне наукове життя, брати участь у конференціях та семінарах, що сприяє формуванню професійного тезауруса.

Під час навчання англомовного ПОЧ майбутніх учителів доцільно обмежитись групою дисциплін професійно-прикладного характеру (тексти, пов'язані зі спеціальністю «Методика навчання ІМ»), та дисциплінами, які співвідносяться зі сферою вікової і педагогічної психології, практичної педагогіки.

Метою навчання англомовного ПОЧ майбутніх учителів навчання є формування умінь ПОЧ описових статей та статей-аналізів з методики викладання англійської мови, вікової та педагогічної психології, практичної педагогіки фахових періодичних видань для учителів АМ.

Під змістом, ми розуміємо все те, що залучається у діяльність учителя, навчальну діяльність учнів, навчальний матеріал, а також процес його засвоєння. Тобто зміст навчання співвідноситься з такими категоріями, як взаємопов'язана діяльність викладача (діяльність учителя) та учіння (діяльність учня), спрямованих на навчальний матеріал, або, іншими словами, на зміст навчального предмету [3, с. 86].

У змісті навчання ПОЧ доцільно виокремити такі компоненти: позамовний, лінгвістичний, соціолінгвістичний та психологічний.

Позамовний компонент включає сфери, ситуації, теми та проблеми іншомовного спілкування. До змісту навчання ми включили освітньо-професійну та соціально-культурну сфери іншомовного спілкування, як такі, що є провідними у професійній підготовці та фаховій діяльності майбутнього учителя АМ. Типовими комунікативними ситуаціями ПОЧ є: 1) у межах освітньо-професійної сфери: стажування/навчання у вітчизняних, закордонних ВНЗ; складання міжнародних іспитів з АМ (FCE, CAE, CPE, TOEFL та ін.); участь у семінарах/конференціях; вирішення професійних питань за допомогою закордонних колег; 2) у межах соціокультурної сфери: читання періодичної літератури АМ з фаху, читання підручників, посібників, навчально-методичних комплексів з АМ.

Щодо останньої складової позамовного компонента змісту навчання – тем і проблем іншомовного спілкування, ми орієнтувалися на студентів третього року навчання, саме тому до вищевказаних сфер слід

включати спеціалізовані теми для поглиблення знань майбутніх учителів з фаху – з методики навчання, психології та педагогіки, що, в свою чергу, буде сприяти підвищенню рівня загального володіння АМ.

У структурі лінгвістичного компонента змісту навчання ПОЧ розрізняємо мовний та мовленнєвий матеріал. До мовного матеріалу включено лексичний та граматичний матеріал – основні лінгвістичні особливості англomовних фахових оглядових статей та статей-аналізів наукового стилю мовлення. До мовленнєвого матеріалу включено тексти – оглядові статті та статті-аналізи з методики викладання, педагогіки та психології з фахових періодичних видань для учителів англійської мови.

Соціолінгвістичний компонент змісту навчання включає знання основних лінгвістичних особливостей оглядових статей та статей-аналізів фахових періодичних видань для учителів АМ.

Останній компонент змісту навчання, психологічний, включає навички та уміння англomовного ПОЧ майбутніх учителів третього року навчання.

Беручи до уваги наведені вимоги Програми з англійської мови для університетів/інститутів, на основі синтезу класифікацій навичок на умінь іншомовного читання, запропонованих вітчизняними та зарубіжними методистами, спираючись на номенклатуру умінь білінгвального професійно орієнтованого читання, запропоновану О.Б. Бігич [2, с. 175], враховуючи психологічні механізми читання та труднощі навчання ПОЧ, та, керуючись метою ПОЧ, ми визначили компонентний склад навичок та умінь ПОЧ, що мають бути сформовані у студентів-майбутніх учителів АМ. Першу групу складають навички та уміння ПОЧ статей фахових періодичних видань, пов'язані із розумінням мовного матеріалу, що забезпечують переробку інформації на мовному рівні, забезпечують точність розуміння. Другу групу складають уміння, пов'язані із розумінням змістової інформації фахового повідомлення, що забезпечують розуміння на рівні значення, тобто повноту розуміння. Третю групу складають уміння, пов'язані із критичним осмисленням змісту тексту, що забезпечують переробку інформації на рівні смислу, тобто глибину розуміння.

Отже, метою навчання англomовного ПОЧ майбутніх учителів є формування умінь ПОЧ описових статей та статей-аналізів з методики навчання АМ, вікової та педагогічної психології, практичної педагогіки фахових періодичних видань для учителів АМ. Зміст навчання ПОЧ включає позамовний, лінгвістичний, соціолінгвістичний та психологічний компоненти.

Список використаних джерел:

1. Бирюк О. В. Критерії відбору автентичних англomовних публіцистичних текстів для формування у майбутніх учителів соціокультурної

компетенції у процесі читання / О. В. Бирюк // Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. – 2005. – Випуск 8. – С. 150-157.

2. Бігич О. Б. Теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.02 / Оксана Борисівна Бігич ; Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2005.

3. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам / Н. Д. Гальскова. – М.: АРКТИ, 2003. – 192 с.

4. Европейский языковой портфель для филологов (преподавателей языка, письменных и устных переводчиков) / [сост.: К. Ирисханова / науч. ред. А. Набережнов, Р. Шерер]. – М. : МГЛУ, 2003.

5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

6. Ніколаєва С. Ю. Концепція підготовки вчителя іноземної мови / С. Ю. Ніколаєва // ІМ. – 1995. – № 3–4. – С. 5-10.

7. Програма з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання) : проект / [авт. тексту С. Ніколаєва, М. Соловей (керівники), Ю. Головач та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 245 с.

Кекош М.Л.

аспірант,

*Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На шляху до оновлення змісту та цілей освіти в Україні важливим аспектом є якісна зміна вивчення основних базових дисциплін, у тому числі й іноземних мов. Оволодіння цим навчальним предметом вважається необхідною складовою формування всебічно розвиненої особистості. Важливість знання іноземних мов та вміння ними вільно послуговуватися обумовлено інтеграцією нашої країни в світовий соціокультурний простір.

У сучасних умовах виникає потреба інтенсифікації процесу вивчення іноземних мов. Даний етап розвитку характеризується активним пошуком способів удосконалення навчання як умови підвищення результативності процесу опанування учнями іноземної мови у школі.

Саме педагогічна комунікація забезпечує формування високопрофесійного та компетентного вчителя, який удосконалив би зміст і характер викладання іноземних мов відповідно до вимог